

Kategorije zaštićenih sredina

Raznolikost područja koja se planiraju za zaštitu, kao i potreba za adekvatnim upravljanjem, nametnula su potrebu za njihovim klasifikovanjem u zavisnosti od samih karakteristika područja i od željenih ciljeva. 10 kategorija zaštićenih područja mogu se podijeliti u tri osnovne grupe:

- Naučni rezervat / Strogi prirodni rezervat
 - I. Nacionalni park
 - II. Prirodni spomenik
 - III. Prirodno održavani rezervat / Upravljeni prirodni rezervat / Utočište divljine
 - IV. Zaštićeni pejzaž ili morski pejzaž

- I. Rezervat resursa
 - II. Antropološki rezervat / Prirodno biotičko područje
 - III. Područje sa upravljanjem za višestruke potrebe / Područje upravljanja resursima

- I. Rezervate biosfere
 - II. Područja (prirodne) svjetske baštine

Tako su utvrđene kategorije zaštićenih dobara

- Nacionalni park
- Park prirode
- Predio izuzetnih odlika
- Rezervat prirode (opšti i specijalni)

Pored nabrojanih kategorija koje su prvenstveno usmjerene na prostornu - ekosistemsku zaštitu, izdvojene su i sljedeće kategorije:

- Spomenik prirode i
- Prirodne rijetkosti - biljne ili životinjske vrste, ili njihove zajednice kojima je ugrožen opstanak u prirodnim staništima ili im populacije brzo opadaju, a područje rasprostranjenja se smanjuje, ili su rijetke po rasprostranjenju, kao i vrste koje imaju poseban značaj sa ekološkog, biogeografskog, genetskog, privrednog, zdravstvenog i drugog stanovišta.

Shvatanje da je prostor oko kulturno historijskih nasljeđa i spomenika njihov sastavi dio i izuzetno značajan segment u valorizaciji i zaštiti, dovelo je do toga da je od 1977. odnosno 1981., kada je izmenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode, i okolina spomenika uvrsti u sistem zaštite prirode. Suštinski, zaštićenu okolinu ili okolinu nepokretnih kulturnih dobara čini prostor sa svim pojedinačnim prirodnim karakteristikama, koji čini funkcionalni i vizuelni okvir nepokretnog kulturnog dobra.

Posmatrane zajedno, navedene kategorije se mogu tretirati kao sistem nacionalnih zaštićenih područja. Ipak, u svijetu, pa i kod nas, to često nije slučaj pošto su one, u zavisnosti od pojedinačnih nacionalnih zakona, češće podijeljene na različite nivoe upravljanja gdje je samo sistem gazdovanja manje-više centralizovan. U svakom slučaju potrebno je težiti povezivanju ovakvih područja u sisteme u regionalnim, nacionalnim, a

po nekim i svjetskim okvirima, jer je na taj način moguće ostvariti kompleksniju zaštitu, koja bi dovela do stvaranja stabilnijih i raznovrsnijih prostora koji bi se sa lakše odupirali opterećenjima i štetnim uticajima.

Nacionalni parkovi

Na X generalnom zasjedanju skupštine IUCN 1969. godine u NJu Delhiju data je, do tada, nova i potpunija definicija nacionalnih parkova iz koje se jasnije mogu sagledati principi proglašenja nekog područja za nacionalni park i mjere koje se preduzimaju u upravljanju i zaštiti ovakvih prostora. Na osnovu zaključaka, za nacionalni park se može proglasiti relativno veliko područje izuzetne ljepote gde jedan ili više ekosistema u suštini nisu promjenjeni ljudskim korišćenjem i gde biljni i životinjski svet, geološke i morfološke osobenosti imaju posebnu važnost za nauku, odgoj, obrazovanje i rekreaciju. O parku se brine najviši nadležni organ u zemlji, preduzimajući mjere da se u cijelom zaštićenom prostoru spriječi ili ograniči naseljavanje ili eksploatacija, kako bi se očuvale ekološke, geomorfološke i estetske karakteristike, koje su i bile pretpostavka za ustanovljavanje zaštićenog područja. Pod određenim, unaprijed propisanim uslovima, posjećivanje parka je dozvoljeno i vezano za obrazovano-odgojnu, rekreacionu i kulturnu svrhu.

Pomenuti osnovni principi se ne mogu u cjelini i doslovno primjenjivati, zbog toga što svaka zemlja i svaka zaštićena površina ima vlastite specifičnosti, koje se, pored ostalog, mogu sagledati i iz prostog upoređivanja parkova po veličini, pa je nužno sagledati svaki slučaj pojedinačno i na osnovu obimnih studija prilagoditi propisane principe.

Tipovi nacionalnih parkova

Historijska dimenzija, karakteristike područja, motivi za izdvajanje i namjena zaštićenih područja osnovni su razlozi zbog kojih danas u svijetu postoji nekoliko tipova nacionalnih parkova, među kojima se izdvajaju dva osnovna tipa dok su ostali kombinovani.

Nacionalni parkovi tzv. *američkog tipa* najčešće su zahvatali veće površine u kojima su, poslije proglašenja, bile zabranjene sve djelatnosti koje nisu u skladu sa ciljevima zaštite i očuvanja izdvojenih područja, odnosno ova područja su izuzeta od većih privrednih zahvata. Karakteristično za ovaj tip parkova je da su vezani za odmor i uživanje u prirodi, u njima se dopušta slobodnije ponašanje, odnosno imaju značajnu rekreativno-turističku i odgojnu funkciju.

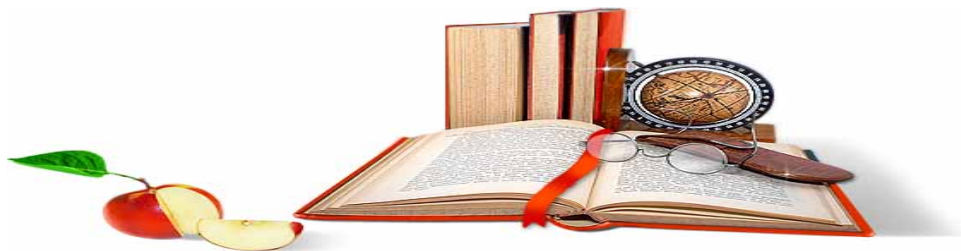
Evropski način zaštite razvijao se nešto drugačije. U prvo vrijeme zaštićivani su pojedini izolovani dijelovi, da bi se kasnije postupno prelazilo na zaštitu većih područja koja su na kraju proglašavana za nacionalne parkove. Izdvojena područja bila su prepuštena prirodnom razvoju, bez miješanja čovjeka, osim u izuzetnim slučajevima. I u ovom tipu parkova zabranjivani su svi privredni radovi, ali je njihova funkcija, za razliku od američkog tipa parka, bila prvenstveno podređena naučno-istraživačkom radu, dok se rekreativna-turistička funkcija razvijala tek kasnije.

Vremenom, uspostavljanjem međunarodnih normi, definisanjem jasnih ciljeva i načina za njihovo ostvarenje, pomenute razlike su se smanjivale, tako da se kasnije proglašeni parkovi mogu se svrstati u *kobinovani tip*, koji je na osnovu svojih specifičnosti ipak, na

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD
MOŽETE PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET

[BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST](http://WWW.SEMINARSKIRAD.ORG)
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO [SEMINARSKI](#), [DIPLOMSKI](#) ILI [MATURSKI](#) RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE [GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI](#) KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U [BAZI](#) NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU [IZRADA RADOVA](#). PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM [FORUMU](#) ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com